

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2016/17:3485

av **Fredrik Malm m.fl. (L)**

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2017 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Utgiftsområde 14 innefattar bland annat matchning av arbetssökande och lediga jobb genom Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiska program. Vidare ingår ett antal andra myndigheter, såsom Arbetsdomstolen och Arbetsmiljöverket, samt statens medfinansiering av arbetslöshetsförsäkringen.

Liberalerna har tidigare presenterat ett nytt sysselsättningsmål för Sverige. Vi menar att regeringens mål styr fel, är oklart formulerat och av allt att döma inte kommer att nås. I stället för ett relativt arbetslöshetsmål föreslår vi att det inrättas ett absolut sysselsättningsmål.

Den rödgröna regeringen tog 2014 över ett Sverige där arbetskraftsdeltagandet växte snabbare och där både den strukturella och den konjunkturella sysselsättningen ökade. I den pågående konjunkturuppgången fortsätter antalet sysselsatta att öka och arbetslösheten att minska, men arbetslösheten planar ut i slutet av mandatperioden och tudelningen på arbetsmarknaden ökar.

Sammansättningen bland de arbetslösa har de senaste åren förändrats. Det är en ny arbetslöshet som växer fram där de arbetslösa i huvudsak är människor som överhuvudtaget inte lyckas etablera sig på arbetsmarknaden. Som Finanspolitiska rådet visar är sysselsättningen bland dem med låg utbildning mellan 15 och 74 år endast omkring en tredjedel. Det är uppenbart att arbetsmarknaden i dag inte är anpassad för den som har låg utbildning och låga kvalifikationer.

Arbetslösheten ökar bland personer födda utanför Europa. I dag är 148 000 personer i Sverige som är födda utanför Europa arbetslösa. Det motsvarar 42 procent av alla inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Dessutom finns alla de tusentals människor som

befinner sig i Migrationsverkets mottagningssystem men som ännu inte finns med i jobbstatistiken. Fler måste få realistiska chanser till jobb och egen försörjning. Det är avgörande för alla berörda individer men också för samhället i stort.

Ett stort hinder är de höga ingångslönerna i Sverige som i praktiken är bland de högsta i EU. Konjunkturinstitutet, EU-kommissionen, OECD, IMF och Finanspolitiska rådet har alla pekat på att höga ingångslöner försvårar för människor med låg utbildning och dålig förankring på arbetsmarknaden att få jobb. Då krävs reformer. Det räcker inte att som regeringen lägga ännu mer skattepengar på fler och utökade arbetsmarknadspolitiska program och ersätta den öppna arbetslösheten med en dold.

Vad Sverige behöver är reformer, både för fler kunskapsintensiva jobb men också för fler enklare jobb. Genom en breddning av arbetsmarknaden kan vi få en hög sysselsättning, lägre utanförskap och mer resurser till välfärden.

Liberalernas inriktning är att den svenska arbetsmarknaden behöver mer av flexibilitet. Låg grad av löneflexibilitet riskerar att bidra till högre arbetslöshet än nödvändigt under perioder av låg efterfrågan, och relativt höga lägstalöner stänger dörren för breda grupper som under en kortare eller längre period av sitt arbetsliv har en lägre produktivitet.

Liberalerna har föreslagit startjobb, en ny anställningsform för nyanlända och ungdomar där arbetsgivarnas kostnad för att anställa halveras genom att arbetsgivaravgiften slopas och ingångslönen är lägre. Startjobben ska som längst pågå i fem år och lönen ligga på mellan 14 000 och 16 000 kronor i månaden.

I stället för strukturreformer för fler jobb är det breda skattehöjningar och återställare som regeringen är inriktad på. Regeringen presenterar låtsasjobb och olika mer eller mindre fantasifulla namn på arbetsmarknadsinsatser. I floran finns 90-dagarsgarantin, instegsjobb, nystartsjobb, särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd, yrkesintroduktionsanställningar, traineejobb, extratjänster och beredskapsjobb. I stället för åtgärder som varaktigt höjer sysselsättningen bidrar regeringens utbyggnad av olika program främst till att den öppna arbetslösheten ersätts av en dold.

Liberalerna är kritiska till att bygga ut anställningsstöden både till omfång och antal och vi vill i stället kraftigt effektivisera dem. Vi vill slå samman anställningsstöden särskilt anställningsstöd, förstärkt särskilt anställningsstöd, instegsjobb och nystartsjobb till en ny anställningssubvention, Nystartsjobb plus. Denna nya anställningssubvention föreslås ha ett lönetak på 18 000 kronor i månaden vilket är en rimlig ingångslön. Vidare föreslår vi att subventionsgraden höjs i takt med hur länge en person varit arbetslös. Detta förslag berör dock inte stöden till personer med funktionsnedsättning. Kostnaden för att införa Nystartsjobb plus beräknas till 6 200 miljoner kronor år 2017, vilket sammantaget är en besparing på 4 200 miljoner kronor jämfört med regeringens politik.

Vi motsätter oss således den stora utbyggnad av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som regeringen genomför. Vi avvisar därmed traineejobben liksom deltidsstämplingen. På detta utgiftsområde för 2017 innebär det *att anslaget 1:2 ökar med 232 miljoner kronor samtidigt som samma anslag minskas med 99 miljoner kronor.*

På samma sätt avvisar vi alla lönestöd utom dem som riktar sig till personer med funktionsnedsättning. *På detta utgiftsområde för 2017 innebär det att anslag 1:3 minskas med 4 499 miljoner kronor.*

Som en konsekvens av att Liberalerna vill återinföra en bortre tidsgräns i sjukförsäkringen ökar antalet individer som får arbetslöshetsersättning och

aktivitetsstöd. *På detta utgiftsområde och för 2017 innebär det att 1 900 miljoner kronor tillförs anslag 1:2.*

Fler måste få jobba och jobba längre. I det skattepolitiska avsnittet i Liberalernas budgetmotion föreslår vi att jobbskatteavdraget för äldre sänks till 63 år, att löneskatten slopas för äldre och att värnskatten avskaffas.

Liberalerna föreslår att Arbetsförmedlingen i sin nuvarande form läggs ner. I stället för att Arbetsförmedlingen fokuserar på arbetssökande som inte behöver myndighetens hjälp behöver allt fokus läggas på att rusta dem längst ifrån arbetsmarknaden för jobb och sysselsättning. Det behövs en ny myndighet som prioriterar de grupper som har det särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden på grund av till exempel låg utbildning och svag förankring på arbetsmarknaden. Det handlar framförallt om nyanlända, unga och personer med funktionsnedsättning.

Den nya myndigheten ska ha två huvudsakliga uppgifter. För det första ska myndigheten organisera de arbetsmarknadspolitiska programmen och lönestöden. För det andra ska myndigheten administrera de offentliga delarna av arbetslöshetsförsäkringen. Det handlar om att med insatser, program och subventionerade anställningar stötta den allt större delen av de i arbetslöshet som står långt ifrån arbetsmarknaden. Dessutom bör myndigheten samtidigt hantera frågor kring nyanländas etablering.

Arbetsförmedlingen föreslås därmed få en ny mer avgränsad roll vilket innebär att anslaget kan minskas. *På detta utgiftsområde och för 2017 innebär det att anslag 1:1 minskas med 622 miljoner kronor. Vidare bör en återgång till tidigare anslagsnivåer ske, vilket innebär att samma anslag minskas med 240 miljoner kronor.*

Nu krävs reformer för att fler ska komma i jobb och få en egen försörjning. För Liberalerna är det avgörande att fokusera på hur fler jobb skapas och hur fler också får en lön att leva på. Vi måste öppna upp en arbetsmarknad för fler enkla jobb. RUT-reformen ska utvecklas, inte försämrats. Det måste bli billigare – inte dyrare – att anställa. Det behövs ett alternativ till regeringens ineffektiva arbetsmarknadspolitik. Liberalerna har därför föreslagit en ny yrkesskola, en gymnasial yrkesutbildning för vuxna inom det reguljära utbildningssystemet. Vi har också föreslagit att yrkeshögskolan betydligt byggs ut.

Den nya arbetslösheten innebär också att fokus i politiken måste flyttas från arbetslöshetskassan till försörjningsstödet. Varannan person som i dag har försörjningsstöd har det på grund av arbetslöshet. Individer som aldrig fått fotfäste på arbetsmarknaden saknar rätt till a-kassa. Cirka 30 000 unga personer har ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet. Bidragsberoendet håller dessvärre i sig över tid. Enligt riksdagens utredningstjänst är varannan person som hade ekonomiskt bistånd 2010 kvar i bidragsberoende fyra år senare. Bland nyanlända är motsvarande andel sex av tio.

Det lönar sig dock alltför dåligt att gå från försörjningsstöd till jobb. För personer som har försörjningsstöd och samtidigt en inkomst från arbete upp till 11 500 kr före skatt (ofta deltidsarbete) är marginaleffekten 100 procent, det vill säga hela inkomstökningen försvinner när försörjningsstödet trappas ned lika mycket. Det lönar sig inte att arbeta deltid eller ta ett extrajobb för den med försörjningsstöd. Eftersom vägen in på arbetsmarknaden ofta går via deltidsjobb är det uppenbart att dagens bidragssystem ger helt felaktiga drivkrafter.

Det ska löna sig att arbeta och det gäller även för den med försörjningsstöd. Alliansregeringen införde 2014 en jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet så att en person med försörjningsstöd under två år får behålla 25 procent av en

inkomstökning. På så sätt ökar drivkraften att gå från bidrag till arbete. Liberalerna föreslår att jobbstimulansen nu utökas till 40 procent. Det innebär att marginaleffekten sjunker påtagligt till 60 procent och att det därmed lönar sig att arbeta deltid och ta ett extrajobb. Detta innebär ökade kostnader på 200 miljoner kronor för försörjningsstöd, vilket behandlas under utgiftsområde 25.

Samhället ska ha höga förväntningar på egenförsörjning och vi vill att motprestation för försörjningsstöd ska bli obligatoriskt i kommunerna. Det kan handla om ett aktivitetskrav på arbetsföra människor med försörjningsstöd, att genomföra praktik eller att man som arbetssökande ska söka arbete utanför kommungränsen. Det finns redan i dag en möjlighet för kommuner att ställa en sådan motprestation för att erhålla försörjningsstöd, men alltför få tillämpar den möjligheten.

Liberalerna vill öka tryggheten i omställning genom en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Som enskilda åtgärder innebär sannolikt en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring och ett högre tak i försäkringen en något dämpad sysselsättning. Därför bör en reformering av arbetslöshetsförsäkringen kombineras med reformer som ökar sysselsättningen. I skarp kontrast till detta föreslår regeringen reformer som trycker tillbaka sysselsättningen.

Liberalerna har därför inte kunnat acceptera regeringens höjning av taket i a-kassan. För att stärka arbetslinjen i arbetslöshetsförsäkringen och värna dess roll som omställningsförsäkring föreslår Liberalerna att taket i arbetslöshetsförsäkringen under de 100 första dagarna av arbetslösheten uppgår till 760 kronor per dag. Därefter bör taket uppgå till 680 kronor per dag. *Detta beräknas sammantaget, genom effekt på bland annat anslag 1:2 inom detta utgiftsområde, stärka det finansiella sparandet med 1 900 miljoner kronor 2017. Därtill avvisas på samma anslag en förlängd arbetslöshetsförsäkring för deltidsarbetande.*

För att kunna trycka tillbaka arbetslösheten är det centralt att anställningskostnaden i yrken med lägre förkunskapskrav inte ökar. Här har parterna ett avgörande ansvar, men politiken kan och ska bidra.

Alltför många personer med funktionsnedsättning saknar jobb att gå till och det finns behov av olika insatser för att stötta individer att hitta sin plats på arbetsmarknaden. De olika anställningsstöden för personer med funktionsnedsättning spelar en viktig roll för att individen ska kunna komma i jobb och få vara delaktig i den gemenskap som jobbet kan ge. Vi är positiva till ett höjt tak för lönebidragen men avvisar fler anställningar med lönebidrag, utbyggt Samhall och fler utvecklingsanställningar. *På detta utgiftsområde och för 2017 minskas därmed anslag 1:4 med 834 miljoner kronor.*

För att finansiera prioriterade reformer i Liberalernas budgetmotion avvisar vi även regeringens förstärkning av Europeiska socialfonden under anslag 1:6 och anslagen till Arbetsmiljöverket under 2:1. Vi avvisar helt det nya anslaget Arbetslivspolitik 2:5.

Liberalerna föreslår att pris- och löneomräkningen för åren 2017–2019 justeras ned med 20 procent årligen. *På detta utgiftsområde påverkas anslag 1:1, 1:5 och 2:1.*

Tabell 1 Anslagsförslag 2017 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv*Tusental kronor*

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (L)
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	8 381 086	-889 250
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	27 445 318	+133 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	11 272 336	-4 499 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	18 405 468	-834 000
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	117 960	-256
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	1 181 070	-360 000
1:7 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	40 546	
1:8 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	65 671	
1:9 Bidrag till administration av grundbeloppet	55 547	
1:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	
1:11 Bidrag till lönegarantiersättning	1 575 000	
1:12 Nystartsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	6 216 007	
2:1 Arbetsmiljöverket	738 917	-72 336
2:2 Arbetsdomstolen	32 600	
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	32 222	
2:4 Medlingsinstitutet	58 463	
2:5 Arbetslivspolitik	30 000	-30 000
Summa	75 656 514	-6 551 841
<i>Specificering av anslagsförändringar</i>		
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader		-240 000
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader		-622 222
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader		-27 028
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd		+1 900 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd		+232 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd		-1 900 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd		-99 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser		-3 957 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser		-542 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.		-410 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.		-400 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.		-24 000
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige		-256
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020		-360 000
2:1 Arbetsmiljöverket		-2 336
2:1 Arbetsmiljöverket		-70 000
2:5 Arbetslivspolitik		-32 222

*Fredrik Malm (L)**Christer Nylander (L)**Emma Carlsson Löfdahl (L)**Maria Weimer (L)**Tina Acketoft (L)**Mats Persson (L)*

